

การศึกษาคำผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

STUDY OF KHAM PHAYA IN WANG CHOMPHU SUBDISTRICT

NONG BUA DAENG DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE

ศรวณีย์ ตรีเดช¹, จิรัฏฐิพร ไทยงเหลื่อม²

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Sarawani Tridet¹, Jiratthiporn Thainguluum²

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : sarawanee.pool@gmail.com)

(Received : August 14, 2024 ; Edit : August 21, 2024 ; accepted : August 22, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคำผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ และเพื่อวิเคราะห์แนวคิดของคำผญา ตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ชาวบ้านตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ มีวิธีการเก็บรวบรวมในรูปแบบการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ยังมีการใช้คำผญา ในพิธีหรือโอกาสต่างๆ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การรวบรวมคำผญาพบคำผญาทั้งสิ้น 131 ผญา พบผญาความรักมากที่สุด นับว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารภาษารักระหว่างหนุ่มสาว ผญาภาษิต เป็นคติสอนใจให้ผู้คนนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ผญาเกี่ยวกับศาสนา-ศีลธรรม เป็นผญา ที่แทรกคำสอนหรือคำเทศนา ผญาเกี่ยวกับการถ่อมตน การรู้จักประมาณตน ผญาร่วมสมัยผญาที่แต่งขึ้น มุ่งสะท้อนปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ผญาเกี่ยวกับการปกครอง เป็นการปกครองผู้น้อย ลักษณะแบบเครือญาติ ผญาเกี่ยวกับความทุกข์ยากการต่อสู้ดิ้นรน คำผญาที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. แนวคิดที่ปรากฏในคำผญาพบแนวความคิดด้านคำสอนพบมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงคนในอดีตยังคงจดจำหลักคำสอนมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี และแนวความคิดด้านความรักปรองดองมา ความรักที่ใช้ ในการสื่อสารเกี่ยวพาราสี หลักการสอนในการเลือกคู่ครอง ผญาปรากฏแนวคิดด้านวิถีชีวิต แนวคิดเรื่องความเชื่อ แนวคิดด้านบุญกรรมคิด แนวคิดด้านการศึกษาตามลำดับ ผญาสะท้อนภาพ การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของคนในสังคม มุ่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดี ให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีมีศีลธรรม แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ร่วมกันของคนในสังคม เพื่อนำไปเป็น คำสอนอบรมลูกหลาน ชัดเจนจิตใจให้ มีแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเป็นคนดี แฝงด้วยแง่คิด ที่มีสาระเชิงคติธรรมคำสอนมีความสัมพันธ์ ต่อวิถีชีวิตของชาวอีสาน

คำสำคัญ : คำผญา, คำสอน

Abstract

The purpose of this research was to collect the Phaya in Wang Chomphu sub-district. Nong Bua Daeng District Chaiyaphum Province and to analyze the concept of Kamphaya. Wang Chomphu Subdistrict, Nong Bua Daeng District Chaiyaphum Province using the method of interviewing villagers in Wang Chomphu sub-district. Nong Bua Daeng District Chaiyaphum Province There is a method of collecting in the form of interviews with knowledgeable people. Ability to still use the word Phaya. The research results found that.

1. The collection of Phaya found a total of 131 Panya. The most Phaya of love was found, which is considered a tool for communicating the language of love between young men and women. Phaya proverbs are maxims for people to use as guidelines in life. Phaya about religion and morality are Phaya that include teachings or sermons. Phaya about humility and knowing one's limits. Contemporary Phaya are Phaya that were composed, aiming to reflect various problems that occur in society. Phaya about governance is governance of subordinates in a kinship-like manner. Phaya about hardships and struggles. Phaya about education.

2. The concepts that appear in the Phaya are the teaching concepts that are most commonly found, showing that people in the past still remember the teachings to pass on to the younger generation to practice as a guideline for living a good life. The concept of love is second, followed by the love used in flirting communication, the teaching principles for choosing a partner. Phaya shows the concepts of life, the concepts of belief, the concepts of karma, and the concepts of education in that order. Panya reflects the way of life and the way of life of people in society, aiming to teach people to behave in a good way, to behave as good people with morality, showing the relationship between people in society, to be used as teachings to train children, to refine the mind to have a guideline for behaving correctly and being a good person, with hidden thoughts that have moral principles and teachings that are related to the way of life of the Isan people.

Keywords : Kham Phaya, Teachings

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวอีสาน “ผญา” เป็นการแสดงความรู้สึจากผู้หนึ่งสู่ผู้หนึ่งโดยอาจเป็นการอบรมสั่งสอน ให้ข้อคิด คติ ภาคอีสานมีการสืบทอดวรรณกรรมท้องถิ่น มักใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารเพื่อสื่อความหมาย มีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน บ่งบอกถึงความงดงามของภาษาทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเจริญของสังคม มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสถานที่ นอกจากการสื่อสารยังมีการอนุรักษ์ถึงศิลปวัฒนธรรมของชาวอีสาน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของวรรณกรรมที่เป็นลายลักษณ์อักษร ชาวอีสานมีวรรณกรรมมุขปาฐะมาอย่างยาวนานอีกหนึ่งอย่างคือ “ผญา” เป็นวรรณกรรมคำสอนที่มีความสำคัญของภาคอีสานเพื่อนำไปใช้ในการแสดงถึง ภูมิความรู้ของปราชญ์นั้นๆ เรไร ไพรวรรณ (2551) กล่าวว่า ผญาเป็นเครื่องมือ ในการอบรมสั่งสอนให้คนในสังคมอยู่ในขอบประเพณี อันดีงามและ ช่วยควบคุมความประพฤติให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม มีกลวิธีการอบรมสั่งสอนทั้งทางตรง และทางอ้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉราพร พงษ์ฉวี ได้อธิบายไว้ในหนังสือมรดกภูมิปัญญาอีสาน (2561) อธิบายว่า ผญาทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้ ความคิด สติปัญญาและความสนุกสนานเพลิดเพลิน การพูดหรือถ่ายทอดผญาจึงเป็นประเพณีอันล้ำค่า ของชาวอีสาน ซึ่งมีหลักฐานอันยาวนาน สืบทอดต่อกันมามากกว่า 300 ปี ซึ่งเป็นการจดจำ ต่อๆ กันมา หากนำไปเป็นหลักสูตรเรียนในสถานศึกษาได้ในนามวรรณกรรมท้องถิ่น จะทำให้วรรณกรรมนี้ได้รับการสืบทอดคงอยู่กับชาวอีสานสืบไป “ผญา” เป็นคำสอนของผู้เฒ่าผู้แก่ที่ใช้สอนลูกหลาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งใน วัฒนธรรม ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาจากการสังสรรค์ประสบการณ์ ใช้คำผญาเพื่อเป็นสื่อในการติดต่อซึ่งกันและกัน สุระ อุณวงศ์ (2542) กล่าวว่า คนอีสานเรียกว่า “การจ่ายผะหย้า” การจ่ายผญาจึงเป็นวิธีการทดสอบภูมิปัญญา ของคนอีกอย่างหนึ่ง คนอีสานในสมัยก่อนจึงต้องเรียนรู้คำผญาไว้ให้มากที่สุด โดยเรียนจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือญาติพี่น้องของตนเองก่อน จึงไปเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีความรู้ในหมู่บ้านของตน คำผญาที่จำเป็นต้อง ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ผญาที่เกี่ยวกับการถามข่าวคราว สารทุกข์สุกดิบ ถามถึงบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ถามถึงพ่อ

แม่พี่น้อง และถามถึงคนรัก เมื่อได้เรียนผญาไว้มากจนเกิดความมั่นใจแล้ว จึงจะจ่ายผญาแก่คนอื่นได้ อาจกล่าวได้ว่าผญามีความสำคัญที่แสดงออกถึงทรรศนะความคิดของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี ผญาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างกันของกลุ่มชน แสดงถึงความเป็นตัวตน วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ คำสอน ภาษิตหรือคำผญา เป็นต้น วรรณกรรมคำสอนที่ปรากฏใน “ภาษิต” ของคนในชุมชน ตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ เรียกว่า “คำผญา” เป็นวรรณกรรมคำสอนสืบทอดต่อกันมารุ่นสู่รุ่น มีส่วนสำคัญในการให้ความรู้ปลูกฝังค่านิยม จริยธรรม คำผญาจึงเป็นวรรณกรรมที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่น ดังที่ กฤษณา ศรีธรรมมา (2544) ได้กล่าวไว้ว่า ผญาเป็นวรรณกรรมที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ปรากฏอยู่ในท้องถิ่น

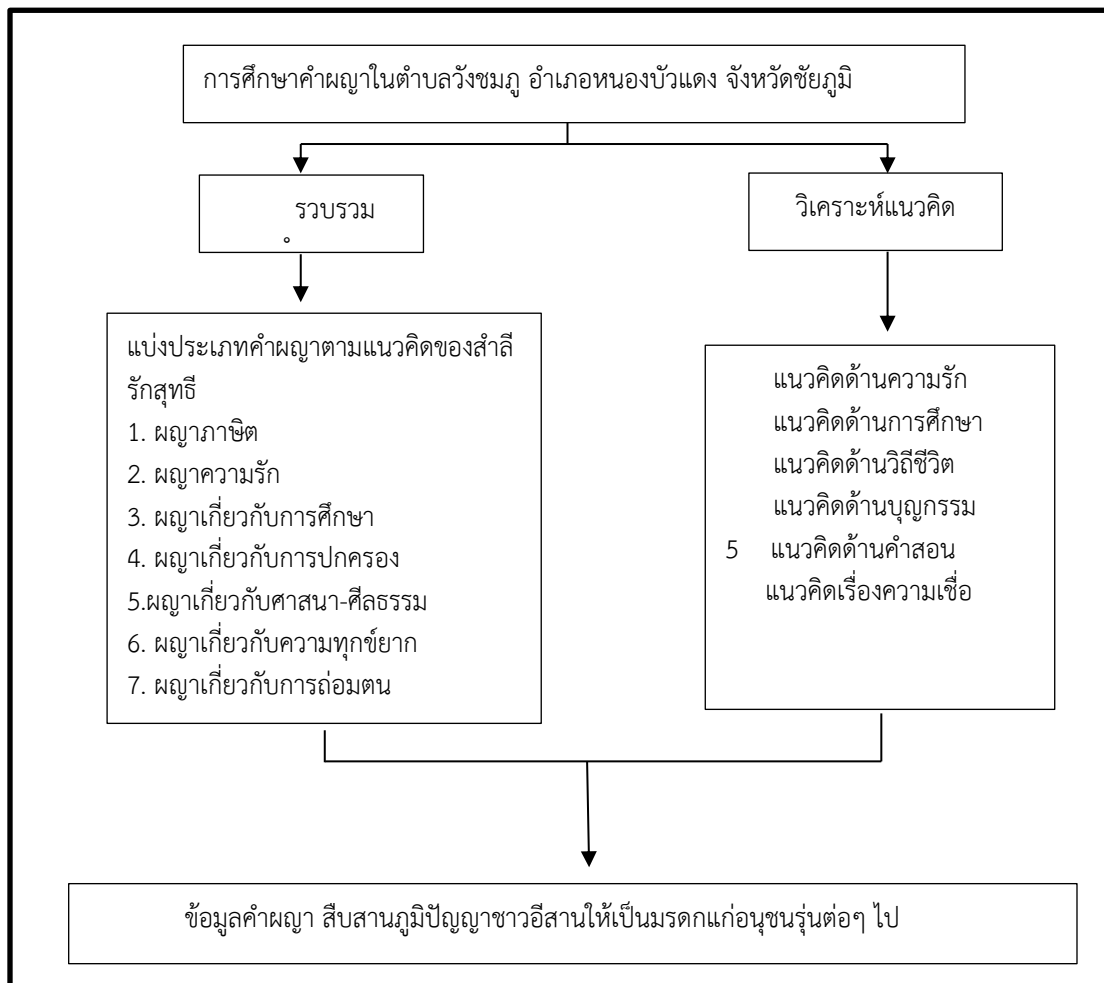
“ตำบลวังชมภู” เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นมา อันยาวนาน เป็นแหล่งโบราณวัตถุที่สำคัญ โดยมีการขุดค้นพบจากกลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา นอกจากนี้ วรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อุดรยา (2563) กล่าวว่า แหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์โนนบ้านนางแดด หลักฐานที่พบภาษาชนเผ่า หม้อบรจกระดุกอายุช่วง 2,400-1,100 ปีมาแล้วและลูกปัดแก้ว หินสีก็ยังมีค่า ทั้งยังเป็นแหล่ง ที่มีการขุดค้นพบซากฟอสซิลของไดโนเสาร์บ้านโนนตูม ที่คาดว่าอาจจะมีค่าแก่ค่ามากที่สุดในโลก โดยมีการค้นพบรอยเท้ามากกว่า 80 รอย ความเก่าแก่ทางวัฒนธรรมตั้งแต่ในยุคอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน กล่าวได้ว่าแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองสะท้อน ภูมิปัญญา ความคิด การดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะทางด้านภาษาที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาทางด้านความคิด กลั่นกรองออกมาเป็นคำสอน บทเพลง ที่มีความไพเราะสละสลวยแฝงข้อคิด คติเตือนใจจนได้รับการกล่าวขาน และสืบทอดที่ยังคงมีให้ได้ศึกษา ถูยกย่องเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะท้องถิ่น เป็นที่รู้จักกันมานาน “คำผญา” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ในตำบลวังชมภูได้มีการนำผญาไปใช้ในงานเทศกาล วันสำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวคำอวยพรขึ้นบ้านใหม่ การพุดใน วันมงคลสมรส หรือแม้กระทั่งในงาน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หมอพรหมณ์ใช้คำผญา หมอลำในชุมชนยังมีการนำคำผญาไปใช้ในการกล่าวเปิดวงหรือ ไว้ในการเล่นตลก ตำบลวังชมภูยังคงมีการอนุรักษ์การใช้คำผญาที่มีความงดงามทางด้านภาษาซึ่งถูกถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาอีสานของคนในชุมชน มีบุคคลในท้องถิ่นเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นสืบสานต่อๆ กันมา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง รูปแบบของฉันทลักษณ์และเนื้อหาในวรรณกรรมท้องถิ่น จึงเป็นไปตามความนิยมของท้องถิ่น ซึ่งเห็นได้ว่าชาวตำบลวังชมภูยังให้ความสำคัญในการพุดผญา

ผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ถือว่ามีบทบาททางสังคมตั้งแต่ในยุคอดีตถึงปัจจุบันที่คงความงดงาม ด้านภาษา และการถ่ายทอดหลักคำสอนเป็นข้อคิด คติเตือนใจทำให้เห็นถึงความสำคัญและยังสะท้อนความคิดที่น่าสนใจในแง่ของการใช้ภาษา ผญาเริ่มมีการใช้ลดน้อยลง เนื่องจากยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเด็กรุ่นใหม่ไม่นิยมพุดผญา ผู้วิจัยเห็นถึงคุณค่าวัฒนธรรมการใช้คำผญาในชีวิตที่จะเริ่มเลือนหายไปตามกาลเวลา คำสั่งสอนบางอย่างถูกดัดแปลงเปลี่ยนไปตามสังคมและยุคสมัย ผู้วิจัยมีความสนใจ ในการเก็บรวบรวมคำผญาเพื่อสื่อให้เห็นถึงคุณค่า เป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตอันล้ำค่าของชาวอีสาน แสดงถึง ภูมิปัญญา ความเฉลียวฉลาดของนักคิด อนุรักษ์ให้คงอยู่เผยแพร่อุทิศคุณค่าคำผญาสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมคำผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดของคำผญา ตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาที่ตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ โดยเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ลักษณะคือ เครื่องมือเก็บข้อมูล และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 2 ข้อคือ 1. เพื่อรวบรวมคำผญา ตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ 2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดของคำผญา ตำบลวังชมภูอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ โดยสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ การศึกษาคำผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังนี้

1.1 เครื่องมือเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ เก็บข้อมูลพื้นฐานจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู

1.2 แบ่งประเภทคำผญา ได้ศึกษาจากนักวิชาการสำลี รักษ์สุทธิ (2551, น. 13-231) มีประเภท

คำผญาที่ครอบคลุมคำผญา คือผญาภาษิต ผญาความรัก ผญาเกี่ยวกับการศึกษา ผญาเกี่ยวกับการปกครอง ผญาเกี่ยวกับศาสนา-ศีลธรรม ผญาเกี่ยวกับความทุกข์ยาก การต่อสู้ดิ้นรน เป็นแนวทางในการแบ่งประเภทคำผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

1.3 แบบวิเคราะห์แนวคิดคำผญา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดคำผญาจากนักวิชาการสรุปเป็นองค์ความรู้ด้านแนวคิดคำผญา ดังนี้ แนวคิดด้านความรัก แนวคิดด้านการศึกษา แนวคิดด้านการดำรงชีวิต แนวคิดด้านบุญกรรม แนวคิดด้านคำสอนแนว คิดด้านความเชื่อ

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาไทยจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพเครื่อง เก็บข้อมูลทั้ง 3 ชุด

3. การปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือ

จากข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับเครื่องมือเก็บข้อมูลนั้นผู้วิจารณ์เพิ่มเติมส่วนที่ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลปลายเปิดไว้ในตอนท้ายของแบบบันทึกข้อมูลแต่ละแบบได้แนะนำคำถามในแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลจากเอกสาร

2. เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา

2.1 เตรียมอุปกรณ์ก่อนลงพื้นที่ ผู้วิจัยได้เตรียมการอุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล โดยได้จัดเตรียมเครื่องบันทึกเสียง แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายรูป

2.2 การลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาที่ตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ โดยเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะจงจำนวน 18 คน เป็นชาย 13คน หญิง 5 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ภาษาถิ่นอีสาน มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้จัดระบบข้อมูลคำผญา ตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ 2 ประเด็นหลัก ประเภทคำผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ตามแนวความคิดของสาลี รักสุทธี (2551, น. 13-231) กล่าวว่า ประเภทของผญาไว้ 8 ประเภท และแนวคิดคำผญาแนวคิดด้านความรัก แนวคิดด้านการศึกษา แนวคิดด้านการดำรงชีวิต แนวคิดด้านบุญกรรม แนวคิดด้านคำสอนแนว คิดด้านความเชื่อ

ผลการวิจัย

การรวบรวมคำผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ พบคำผญาทั้งสิ้น 131 ผญา ผญาในตำบลวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ พบผญาความรักมากที่สุด นับว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารภาษารักระหว่างหนุ่มสาว จำนวน 59 ผญา คิดเป็นร้อยละ 45.04 ผญาภาษิต เป็นคติสอนใจให้ผู้คนนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต จำนวน 39 ผญา คิดเป็นร้อยละ 29.77 ผญาเกี่ยวกับศาสนา-ศีลธรรม เป็นผญาที่แทรกคำสอนหรือคำเทศนา จำนวน 18 ผญา คิดเป็นร้อยละ 13.74 ผญาเกี่ยวกับการถ่อมตน การรู้จักประมาณตน จำนวน 5 ผญา คิดเป็นร้อยละ 3.82 ผญาร่วมสมัย ผญาที่แต่งขึ้นมุ่งสะท้อนปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมจำนวน 4 ผญา คิดเป็นร้อยละ 3.05 ผญาเกี่ยวกับการปกครอง เป็นการปกครองผู้น้อยลักษณะแบบเครือญาติ จำนวน 3 ผญา คิดเป็นร้อยละ 2.29 ผญาเกี่ยวกับความทุกข์ยาก การต่อสู้ดิ้นรนจำนวน 2 คำคิดเป็นร้อยละ 1.53 คำผญาที่เกี่ยวกับการศึกษาจำนวน 1 ผญา คิดเป็นร้อยละ 0.76

การศึกษาแนวคิดพบว่า แนวความคิดด้านคำสอนพบมากที่สุดคิด แสดงให้เห็นถึงคนในอดีตยังคงจดจำหลักคำสอนมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตที่ดี และแนวความคิดด้านความรักที่ยังคงพบมากรองลงมาให้ความสนใจเกี่ยวกับความรักที่ใช้ในการสื่อสารในการเกี่ยวพาราสี หลักการ

สอนในการเลือกคู่ครองถ่ายทอดออกมาสื่อให้เห็นแนวคิดของผู้มีภูมิรู้ ปรากฏแนวคิดด้านวิถีชีวิตคิด แนวคิดเรื่องความเชื่อ แนวคิดด้านบุญกรรมคิด แนวคิดด้านการศึกษาตามลำดับ

การรวบรวมคำผญาที่ปรากฏในตำบลังขมภู อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ พบคำผญาตามประเภทผญาความรักและด้านผญาภาษิตมากที่สุด ผญาเกี่ยวกับศาสนา-ศีลธรรม ผญาเกี่ยวกับการถ่อมตน ผญาร่วมสมัย ผญาเกี่ยวกับการปกครอง ผญาเกี่ยวกับความทุกข์ยาก การต่อสู้ดิ้นรน ผญาเกี่ยวกับการศึกษา ตามลำดับเนื่องจากผญาส่วนใหญ่เน้นใน ด้านแนวคิดหลักคำสอนเน้นให้เห็นถึงสติปัญญาหลักการสอน การนำไปปฏิบัติ คำผญาในอดีตมักนำมาเป็นการใช้ในการจีบของหนุ่มสาว เพื่อสนทนากันแสดงให้เห็นความรู้ทางสติปัญญา เมื่อมีความรู้มากก็จะสามารถกล่าวผญาได้มาก แนวความคิดที่สอดคล้องในด้านบุญกรรม ด้านความเป็นอยู่ ด้านครอบครัว และด้านคำสอนที่ยังคงสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของคำผญาทั้งยังมีการใช้อยู่จนถึงปัจจุบันในงานสำคัญต่างๆ ในพิธีทางศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคำผญาที่ปรากฏในตำบลังขมภู อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผญามีหลายประเภท ใช้ภาษาเรียบง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนจนเกินไป มีลักษณะคำประพันธ์เป็นไปตามบริบทของเนื้อหาและประเภทของผญา ใช้ถ้อยคำที่ไพเราะสละสลวย ส่วนที่ใช้เป็นภาษาลาวถิ่นอีสาน การใช้ผญาเป็นคำสอนที่มีแนวคิดด้านความรักและการครองเรือนเป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาของผญาสะท้อนภาพ การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของคนในสังคม คือมุ่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดี ให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีมีศีลธรรม ผญาภาษิตเป็นสิ่งที่ปราชญ์ชาวบ้านได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้นและสืบทอดต่อกันมา เนื้อหาของผญาภาษิตเกิดขึ้นได้รับอิทธิพลของพุทธศาสนา และวิธีการดำรงชีวิตเป็นสำคัญอาจเป็นเพราะว่า ข้อคิดที่ปรากฏในผญาภาษิตส่วนใหญ่ให้ข้อคิดในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา โดยให้ทำความดีละเว้นความชั่ว ให้เข้าใจสัจธรรมของชีวิต รู้จักทดแทนบุญคุณ ให้เข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม ให้มีความขยันและ อดทน รู้จักพึ่งตนเอง มีสติแก้ไขปัญห ส่วนสำคัญคือรู้จักรักษาและควบคุมความประพฤติของตนเอง รับรู้และเข้าใจในเรื่องของภูมิปัญญาที่แทรกอยู่ในผญาภาษิต จากการศึกษางานวิจัยของ เยาวลักษณ์ แสงจันทร์ (2559, น. 213-215) เรื่องผญาภาษิต: ทูตทางสังคมและวัฒนธรรมสกลนคร ผญาภาษิตเป็นส่วนภาษาท้องถิ่นที่ปราชญ์ชาวอีสานได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นคำสอนอบรมลูกหลาน ชัดเจนลึกลับใจให้มีแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเป็นคนดี เนื้อหาของผญาภาษิตจึงแฝงด้วยแง่คิดที่มีสาระเชิงคติธรรมคำสอนมีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของชาวอีสานโดยทั่วไป พรสวรรค์ สุวรรณศรี (2547, น. 89-244) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์คุณค่าการดำรงอยู่ และการสืบทอดผญาอีสาน เกิดจากผู้พูดที่มีการสั่งสมประสบการณ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี การปกครอง ความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรมและปรัชญา ปรากฏในหลักธรรมคำสอนของศาสนาถ่ายทอดเป็นศิลปะทางภาษา คุณค่าของผญาให้ข้อคิดต่อบุคคล ด้านพัฒนาตน พัฒนาสังคมในด้านครอบครัว การศึกษา ศาสนา คำผญาเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชาวไทยอีสานมาช้านาน หลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา และสิริขยา คอนกรีต (2548, น. 339) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผญาจากรายการวิทยุ สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวอีสานที่มีพื้นฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อเกี่ยวกับผีและเทวดา ผญาสะท้อนให้เห็นเป็นภูมิปัญญาที่ปลูกฝังการทำความดี เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวคือภูมิปัญญาในด้านการใช้ภาษา มีการเล่นคำเล่นเสียง คำคล้องจอง เป็นร้อย ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ เพราะการใช้คำผญานั้นบริบทและสถานการณ์สำคัญอย่างยิ่ง ส่วนภูมิปัญญาที่ปรากฏ จะเป็นผญาที่กล่าวถึง วัตรปฏิบัติที่เหมาะสมในด้านต่างๆ เพื่อให้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ข้อมูลในการพูด ผญานั้นมักผูกผญาขึ้นจากการนำเอาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมาเป็นปมเพื่ออธิบายเปรียบเทียบ สิ่งต่างๆ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ประเพณีที่ปรากฏในผญาภาษิตเป็นการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ร่วมกันของคนในสังคม ผญาภาษิตเป็นทุน ทางสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากประชากรดำรงตนอยู่ตามแนวปฏิบัติของ

พุทธศาสนา

จึงทำให้ไม่ยากที่จะมีแนวคิดและการปฏิบัติตนเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม จากการศึกษาบทบาทและการดำรงอยู่ของพญาภิชิตนั้น ทำให้พบว่าบทบาท ของการใช้คำพญาในปัจจุบันลดลง เพราะว่าเยาวชนรุ่นหลังจะแสดงให้เห็นว่าเป็น เรื่องล้าสมัยและยุ่งยาก ในการนำมาใช้ คนรุ่นใหม่ของอีสานได้ถูกกระแสของการ เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสมัยใหม่. ซึ่งเป็นผู้นำของการพัฒนาสังคมก็ไม่เหมือนเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 คำพญาที่รวบรวมสามารถนำงานวิจัยในครั้งนี้ไปเรียบเรียงเป็นหนังสือได้

1.2 คำพญาที่รวบรวมเป็นภาษาถิ่นอีสานสามารถใช้นำไปเป็นหลักคำสอนในบทเรียนของเด็กนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาคำพญาในพื้นที่อื่นๆ เพื่อสืบค้น นำไปอนุรักษ์และเผยแพร่คำพญาให้อนุชนคนรุ่นหลังและเผยแพร่หลักคำสอนสู่ระดับสากล

2.2 ศึกษาอัตลักษณ์คำพญาเพิ่มเติมต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา ศรีธรรมมา. (2554). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน**. โครงการจัดทำตำราและงานวิจัยเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ. (2544). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยภูมิ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

พรสวรรค์ สุวรรณศรี. (2545). **การวิเคราะห์คุณค่า การดำรงอยู่ และการสืบทอดพญาอีสาน**. (วิทยานิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

เยาวลักษณ์ แสงจันทร์. (2559). **พญาภิชิต: ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมสกลนคร**. (ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

เรไร ไพรวรรณ. (2551). **วรรณกรรมท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สำลี รักสุทธี. (2551). **พญา**. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์การพิมพ์. พัฒนาศึกษา.

สิริขญา คอนกรีต. (2548). **เรื่องการวิเคราะห์พญาจากรายการวิทยุกระจายเสียง**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

สุระ อุณวงศ์. (2542). **พญา. อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูโสภณศิลาจาร**. อุบลราชธานี: อุบลยงสวัสดิ์ ออฟเซท.

อัจฉราพร พงษ์ฉวี. (2561). **มรดกภูมิปัญญาอีสาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.